

Dr. Lazar Marković minister v p., Beograd:

Pravna in zakonita država

V pravni državi je brez avtoritete režim, ki ne izvira iz svobodnega naroda

V politični borbi gre za spor načel in nauk, na kak način bi se dalo laže in uspešneje dovesti narod do sreče in zadovoljnosti. Predmet politične borbe pa je vprašanje ureditve in organizacije države ter državnih oblasti. Ta borba se tiče državljanov in njihovih političnih ter državljanovih pravic, suče se pa zlasti okrog večjih in manjših svobod, kakor tudi okrog vseh drugih vprašanj, tičečih se javnega življenja. Pri vsem se vedno predpostavlja, da živimo v pravni državi, to je v taki državni skupnosti, ki temelji na zakonitem redu in ki živi in se razvija po nekem redu, določenem v državnih zakonih. Vprašanje pravne države bi se ne smelo prav za prav niti postavljati, ker mora vsaka država, že s tem, da se jo priznava za državno zajednico, biti pravna zajednica ali pravna država. V državi ne sme vladati samovoljna nobenega. Celokupno državno in javno življenje v okviru države se mora torej kretati po gotovih pravilih in predpisih, ki jih imenujemo zakone in ki so obvezni ne le za državljanov, temveč tudi za državo kot tako in pa za vse državne organe. Državljanji so dolžni spoštovati zakone, vendar je tudi država vezana na zakone. Državni organi imajo le tedaj avtoriteto, kadar delujejo po zakonu in na temelju zakona.

To so vse tako elementarni pojmi, da se o njih v kulturnih in civiliziranih državah sploh ne razgovarja. Pojem države in pojem zakonitosti se vjemata. Nikdar v zapadni Evropi ne nastane vprašanje, ali se živi v pravni državi in ali je država pravna država. Žal se pa pri nas, v naši Jugoslaviji, ne posveča potrebna pazljivost na to bistveno odliko države in državne zajednice, radi česar potem nastopajo težke in zelo neugodne posledice. Mnogi politiki, sledeč svoji ideologiji ali pa ciljem, ki jih hočejo doseči, ne upoštevajo, da je država neka pravna zajednica in da se v njej niti ne more, niti ne sme vsega delati in vsega poskušati, čeprav bi mogoče bila podana dejanska možnost za taka samovoljna dejanja. Tak poseg v pravni značaj države lahko postane usodepolni celo za obstoj države kot take. Čim kak organ oblasti, to je organ države, izstopi iz svoje zakonite funkcije in prekorači okvir, v katerem ima pravico kretati se, nastopa, ne glede na to, ali je bil ta organ visok ali majhen predstavnik oblasti, prekrišev, ki jo je le težko popraviti. Ne gre pri tem le za eventualno osebno odgovornost tega organa, temveč za mnogo kočljivejše situacije, če sama država oziroma njeni predstavniki kršijo zakone, ki bi se jih morali v prvi vrsti držati. Državljanjska prava in pravni red bi morali biti nedosegljive svetinje, ne le v odnošjih državljanov med seboj, marveč tudi v odnošjih državljanov do države.

Ako gledamo s tega stališča delo Narodne radikalne stranke in njene zasluge za ostvareitev državljanovih in političnih pravic v Srbiji, tedaj se moramo čuditi ne le razumevanju in državljanjskim sposobnostim radikalnih voditeljev, marveč tudi njihovi vztrajni borbi za to, da pride Srbija v vrsto najnaprednejših in najsvobodnejših evropskih držav. Parlamentarni režim je dovedel Srbijo pod radikalno upravo in na podlagi radikalnih nauk do zavidanja vredne višine ter jo je tudi usposobil za velike nacionalne podvige. In kar je najvažnejše: radikalizem je utrdil v Srbiji pravni občutek in je napravil iz državljanov to, da postanejo elementi države in se tako narod in država stopita v eno pravno in socijalno zajednico.

Po tej poti bi bilo treba iti tudi v Jugoslaviji. Država, to je narod, a narod, to je skupnost svobodnih, pravnih državljanov, ki so elementi države in ki vodijo državo potom svojih, pravilno in svobodno izbranih zastopnikov. Le taka državna politika je dobra, ki je zasnovana na omenjenih temeljih. Zato je tudi moč radikalizma tako velika in trajna, ker ta predstavlja najboljšo pot za ureditev odnošajev v državi na temelju svobode in reda, na spoštovanju naroda in njegovih pravic in na izvajanju celokupne državne politike v skladu z razpoloženjem in željami v naciji. Tak sistem daje državi in njeni vladi avtoriteto, ki je nikdar ne more imeti režim, ki ne izvira iz naroda in ni zasnovan na svobodno izraženi volji državljanov.

Dr. M. Korun!

Samouprave

Potrebna je osvetlitev tega vprašanja, ki stoji v ospredju javnega interesa

II.

Tudi Narodni klub, to so bili zastopniki Hrvatov — pravašev, proti katerim je bil tačas Radić v opoziciji, je predložil leta 1921. svoj ustavni načrt.

Iz tega načrta povzemamo v kratkem, da naj se naša država imenuje «Jugoslavija, kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev» in da naj bo ena nedeljiva narodna država. Pokrajine so: Srbija s Staro Srbijo in Macedonijo; Hrvaška in Dalmacija z Istro in otoki; Črna gora; Bosna in Herce-

govina; Vojvodina (Bačka, Banat, Baranja); Slovenija.

V ostalem je ustavni načrt federalističen. Predviden je dvodolni centralni parlament, ki mu je pridržano zakonodavstvo v točno naštetih, državnih celini skupnih zadevah ter načelno okvirno zakonodavstvo v nekaterih panogah. Istotako je tudi državna uprava omejena samo na točno določene panoge. Vse ostalo zakonodavstvo in uprava sta v rokah pokrajinskih skupščin in odgovornih pokrajinskih vlad.

Izven okvira dela ustavotvorne skupščine je leta 1920. izdal tudi dalmatinski politik dr. Smodlaka poseben načrt ustave. On je zamislil dvanaest samoupravnih pokrajin, in sicer: Podunavska Srbija, Vojvodina, Slavonija, Hrvaška, Slovenija, Dalmacija, Krajina, Bosna, Pomorje (južni del Dalmacije), Raška (porečje Lima, Ibra in Zapadne Morave), Moravska Srbija, Makedonija. Centralni parlament je dvodomen, pokrajine imajo svoje skupščine z izrazitim samoupravnim delokrogom in uredbodavno pravico, samoupravo izvršuje izvoljeni pokrajinski odbor.

Tudi odlični radikalni prvak pokojni Štojan Protić, ki je pozneje stopil ravno zaradi ustavnega vprašanja v opozicijo, je leta 1920. izdelal svoj ustavni načrt. Ta načrt je zato zanimiv, ker se je bolj oziral na želje in zahteve onih, ki so se borili proti centralistični ureditvi države (majhne oblasti), kakor jo je uvedla vidovdanska ustava.

Protićev ustavni načrt deli «Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev» na sledeče pokrajine: Srbijo; Staro Srbijo z Macedonijo; Hrvaško in Slavonijo z Reko, Istro in Medmurjem; Bosno; Črno goro s Hercegovino, Boko in Primorjem; Dalmacijo; Srem z Bačko; Banat; Slovenijo s Prekmurjem.

Da smo si na jasnem

Pri vsakem delu je treba mnogo resnosti

Na občnem zboru «Županske zveze» so nekateri govorniki, ki so v to najmanj upravičeni, kakor Vesenjaj, Žebot, Nande Novak itd., ponavljali staro pesem o ukinitvi samouprave, o diktaturi itd. Stare fraze, ki se ponavljajo vedno takrat, kadar je treba udariti po političnem nasprotniku, ki pa v praktičnem njihovem delu nimajo prav nobenega pomena, ker se poslužujejo še bolj reakcionarnih sredstev, kakor jih očitajo nasprotnikom. Pa tudi pogled v dogodke po 6. januarju 1929. nam najbolj jasno dokazuje, da so vsi ti gospodje z največjim veseljem in pod vodstvom dr. Korošca sodelovali pri vseh ukrepih tedanje vlade.

Dne 6. januarja 1929 je bila ukinjena Ustava iz leta 1921. ter razpuščena skupščina. Na tem ukazu je podpis tedanjega dr. Korošca. Zakon o kraljevski oblasti in o vrhovni državni upravi z dne 6. januarja 1929 ima podpis dr. Korošca, Zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 6. januarja 1929 ima podpis dr. Korošca, Zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o tisku z dne 6. avgusta 1925 ima podpis dr. Korošca, Zakon o izpremembi zakonov o občinah in oblastnih samoupravah z dne 6. januarja 1929 ima podpis dr. Korošca itd., itd. Tudi Zakon o državnem sodišču za zaščito države z dne 8. januarja 1929 ima podpis dr. Korošca.

Tako bi lahko naštetli celo vrsto vseh mogočih zakonov, pri katerih je sodeloval tedanji minister dr. Korošec in z njim vsi njegovi pristaši. Ne izdamo pa tudi nobene tajnosti, da je bil dr. Korošec oni, ki je kot tedanji predsednik kr. vlade predlagal kralju, da naj izroči predsedstvo vlade tedanjemu generalu Živkoviću. To so dejstva, preko katerih ne morejo gospodje. Toda vsega tega nismo

Pokrajine se dele na okrožja, okraje in občine.

Glede uprave določa načrt, da vrše pokrajine in ostale samoupravne jedinice vse posle notranje državne uprave, v kolikor ni z zakonom drugače odrejeno. Za druge panoge uprave so v pokrajinah državne oblasti.

Pokrajinske skupščine zamorejo urejevati poedine panoge pokrajinske uprave s pokrajinskimi zakoni na temelju pooblastil, ki jih dobe s posebnim zakonom o ureditvi pokrajin ali z drugimi zakoni. One imajo torej zakonodavno oblast, vendar v ustavnem načrtu obseg te zakonodavne oblasti ni določen in je prepuščen ureditvi s posebnimi zakoni.

Pokrajine imajo svoje pokrajinske budžete. Na čelu pokrajin stoji namestniki, ki jih imenuje kralj; namestnika za Srbijo, Hrvaško in Slavonijo imata čin ministra, ostali pa čin državnih svetnikov.

Čeprav daje torej Protićev načrt temeljne smernice glede razdelitve države ter zakonodavstva in uprave, pušča vendar podrobno ureditev, ki je bitno važna, tekočemu zakonodavstvu. Morda je vodila pokojnega Protića pri tem misel, da se bo zamoglo to zakonodavstvo lažje prilagoditi raznim zahtevam in se tudi lažje izpremeniti, če bi se pokazale izpremembe za potrebne.

dr. Korošcu, niti njegovim pristašem nikdar očitali, nikdar ga nismo zaradi tega napadali, ker vemo, da so bile razmere take, da so prisilile vladarja k temu koraku in da tudi dr. Korošec ni mogel svetovati drugega koraka. Pod istim režimom so se vrstile vlada za vlado, in vse so reševale tekoče zadeve pod silo razmer, zlasti pod vplivom največje gospodarske krize, ki je zavladovala po vsem svetu. Zakoni, ki so bili izdelani v tem obdobju, so nepopolni, dostikrat reakcionarni do skrajnosti, ker se je moralo z izenačenjem zakonov delati kompromise na vse strani in ker je običajno prevladoval birokratski aparat, ki ima še danes največji vpliv na našo zakonodajo.

Niti eden takratnih naših zastopnikov v vladi in v skupščini ni bil zadovoljen z vsem, kar se je delalo in kar se je sprejelo. Isto bi morala potrditi tudi današnja ministra večine, ki sta prav izrazito zastopnika onih, ki so govorili na zboru «Županske zveze», kajti do danes nista še prav nič popravila na napakah, ki jih sami in njihovi ljudje očitajo in nista dosegla niti ene spremembe onih zakonov, katere smo na vseh sestankih prejšnje «Županske zveze» ostro kritizirali.

Povdariti moramo, da smo vse te zahteve, ki so bile obravnavane na zboru «Županske zveze», na zborovanjih razpuščene «županske zveze» prav odločno zahtevali, pisali spomenice, rotili itd. itd. — pa vse zastonj; in to ne po naši krivdi.

Ravno, kar se tiče samouprave občin, smo vsi popolnoma istega mišljenja, prav tako v zadevah finančne politike, samouprave banovin itd. Ali gospodje pri «Županski zvezi» ne čutijo, da osmešijo vse svoje delo, ako pri tako važnih vprašanjih na tako neoku-

POLITIČNI TEDEN

Zivahnosti političnega življenja ni vedno presojati po dogodkih, o katerih pišejo vladni listi z velikimi črkami. Tako bi izgledalo pri nas, kakor bi živeli v nekem političnem zatišju, med tem, ko v narodu danes dejansko vse kar vre okrog reševanja velikih političnih problemov. V ospredju teh problemov je seveda sporazum med Srbi in Hrvati, na katerem delajo danes vse pozitivne sile v državi.

Na tem polju zavzemajo gotovo eno najvažnejših mest sestanke, ki so jih imeli gg. Aca Stanojević, Ljuba Davidović in Joca Jovanović v Beogradu. Beograjska Združena opozicija se čisto sestaja in posvetuje, čeprav s teh sestankov običajno niso objavljena posebna poročila za javnost. Gotovo pa moramo predpostavljati, kadar se sestanejo resni ljudje in preizkušeni politiki, da so govorili o resnih vprašanjih. To velja tem bolj za sedanje sestanke, katerih se je udeleževal tudi g. Aca Stanojević, ki pri svoji visoki starosti gotovo ni podvzel naporne poti iz Knjaževca v Beograd za zabavo. Vendar se je moglo izvedeti, da je vprašanje skupne akcije strank Združene opozicije v načelu ugodno rešeno. Treba je samo še stilitirati rezultat teh sej tako, da bi bila zadovoljna tudi Seljačko-demokratska koalicija v Zagrebu.

Že doslej so bili odnošaji med opozicijskimi strankami v Beogradu složni in določeni, sedaj pa so, kakor se zatrjuje, popolnoma skladni in kar je glavno, g. Joca Jovanović, preds. srbske kmečke stranke in eden voditeljev Združene opozicije, je na shodu v Novem Sadu na vprašanje, kako bodo odslej odnošaji z dr. Mačkovo opozicijo na Hrvaškem, rekel, da hoče beograjska Združena opozicija iti točno ono pot, kakor g. dr. Maček in da ne namerava zato nobene ločene politične akcije, kakor so neki intriganti hoteli dopovedati. Vse delo v beograjski opoziciji se suče okrog sporazuma in za sporazum. Mogoče je, da obstojajo kaka majhna osebna nesoglasja, vendar ni to niti bistveno, niti važno. Važno je, da bo do sporazuma prišlo in sicer v kratkem, — je še enkrat poudaril g. Jovanović.

V Beogradu je pa istočasno imela svoj občni zbor Radikalna stranka, kjer so se zbrale velike množice naroda in prirejale ovacije svojim voditeljem, ki se s tako vztrajnostjo in tako iskrenostjo borijo za pravice ljudstva. Zbor Radikalne stranke v Beogradu je pokazal, da so množice srbskega naroda danes, kakor poprej, po velikem delu strnjene za ideal prave Radikalne stranke, ker je ta rajši ostala pri svojih načelih, kakor pa da bi tekla za majhnimi koristmi trenutne politične konjunktore.

V Zagrebu je pa izvršni odbor bivše SDS sklenil, da bodo prvaki te stranke obšli vse kraje, iz katerih je stranka črpala svoje pristaše. Predsednik stranke g. Adam Pribičević se namerava zadržati kar pol leta na terenu. Vsekakor je od tega kontakta voditeljev z narodnimi množicami pričakovati marsikaj koristnega za naše politično življenje.

sen in neresničen način napadajo svoje politične nasprotnike?

Ali ni že skrajni čas, da postanejo to zahteve vsega slovenskega naroda, čeprav je razdeljeno po raznih političnih strankah? Ali mislite, da se pridobiva naše ljudstvo za take važne zadeve samo z zabavljanjem čez politične nasprotnike?

A. K., Ljubljanska okolica:

Kmečka mladina

Odkrita beseda nasega kmeta o njegovem pogledu na sodobno življenje

Od preprostega kmečkega fanta smo prejeli to-le značilno pismo:

Kam bomo šli mi, ki smo kmečka mladina?

Sedaj, ko smo mladi, garamo na zemlji, in to na zemlji, ki ji pravimo, da je naša. Sedaj je še naša, ker lahko še delamo, ker jo lahko še obdelujemo; ko bomo pa popolnoma izmozgani in bomo pustili svoje krvave žulje v njej, kaj bo z nami in z njo potem? Kaj bo takrat, ko je ne bomo več mogli obdelovati in ko ne bomo več mogli plačevati davka? Ali nam je ne bodo prodali?!

Kam bomo šli oni, ki smo kmečka mladina? Redki bodo ostali na posevkih in kdor bo ostal, mu ne bo dobro, kakor mu tudi že danes ni. Že od prej so dolgovi na hiši. Kako bi tudi ne bili?! Veliki davki; obleka in čevlji se niso kaj prida pocenili ali sploh nič, cene ostalih industrijskih predmetov pa se dvigajo leto za letom.

Vsi pridelki pa, ki jih ima kmet na prodaj, nosijo ceno, kakor jim jo diktirajo razni «gospodje». Te pridelke je kmet pridelal sam na lastni zemlji in vendar niso toliko vredni, da bi jim mogel kmet sam postavljati ceno. Zakaj vendar ne?

Od nekdanj si v tem vprašanju kličemo: **Kmetje, združimo se in bodimo vendar složni!**

Pa poglejmo še drugo stran «medalje». Če pelješ pridelke v mesto, ti že prej, preden prideš tja, poberejo (milo povedano!), četrtino njihove vrednosti na mitnici. Ko pa le prideš do mestnega trgovca, izveš: «Po tej-le ceni, če hočeš, ali pa se obrni ih pelji nazaj domov!»

Dostikrat mi je, da bi se zjokal, toda kaj mi pomaga. Dati moraš, da le dobiš nekaj dinarjev za zadovoljitev nenasitne davkarije, ki neprestano bdi nad teboj in ki te zarubi brez pomišljanja, če ne plačaš diktiranih ti obveznosti. Na hiši in gospodarskih poslopih je treba vedno kaj popravljati, ker je sicer pričakovati, da se nekega

Majhna udeležba na zboru Vam je dokazala, da tudi veliko bobnanje za tak cirkus ne pomaga dosti. Pri vsakem delu je treba mnogo resnosti in v politiki mora priti do tega. Samo klerikalci in liberalci nas ne bodo rešili, zlasti pa ne v Beogradu, ki tega boja sploh ne razume!

dne vse zruši v razvaline. Toda kje vzeti denar za ta popravila? Izhod bi bil v posojilu, za katero pa moraš plačevati znatne obresti. Zato se nihče ne sme več čuditi, da se kmet zadolži.

In tako prevzame mladi gospodar zadolženo kmetijo. Kje naj vzame denar, ko je treba šteti do to? Prisiljen je, da proda še tisto, od česar stvarno živi, in to je zemlja. Za kmeta ni hujšega, kakor to, da mora prodajati svojo rednico — zemljo; pa mu nič drugega ne preostaja, če se hoče vsaj začasno rešiti in obdržati na površju.

Ponovno se moramo vprašati: Kam bomo šli mi drugi, ki smo tudi kmečka mladina? Očetu ni mogoče, da bi vzdrževal hlapce in dekle. Zato moramo sinovi in hčere pridno delati na domači zemlji. Od ranega jutra do pozne noči, dan za dnem vse leto. Vsi smo še doma, toda mislim, da ne več dolgo. Neizogibno bo prišel čas, ko bo treba iti po svetu. Toda kam? Mar v mesto, kjer jih je že itak preveč in kjer se nas z vsemi kriplji branijo? Pri železnici ni nič, saj imajo še študiranih ljudi čez glavo. Če bi pa hoteli posestvo razdeliti na pet, šest ali sedem delov — ponekod bi bilo treba še na več —, je vsakomur jasno, da bi nihče ne mogel živeti. Najmanj pa v današnjih razmerah.

Kam bomo vendar šli? Zato pomni, kmečka mladina! V lastnih rokah držimo svojo usodo, svojo bodočnost. Če bomo imeli kdaj kaj zemlje, združimo se skupaj in držimo trdno cene svojih pridelkov, ker se moramo zavedati, da od njih živimo. Tam je naše življenje, tam je naša plača. Ne glejmo več na strankarstvo in ne dajmo se več slepiti onim ljudem, ki vse le obljublajo, ne store pa ničesar, čeprav bi to mogli. Zato mora kmečka mladina predvsem imeti pred očmi in v srcih zavest složnosti, ker le v njej sme iskati svojo lepšo, srečnejšo bodočnost in svoj gotov, čeprav skromen obstoj.

Najbolestnejša rana

v našem javnem življenju je: nerešeno in sramotno zapostavljano vprašanje vojnih žrtev

Devetnajsto leto že poteka, odkar so na krvavih bojnih poljanah širom Evrope utihnil topovi in so prenehale tuliti skozi zadimljeno ozračje brezštevne granate. Pred devetnajstimi leti že so na frontah umolknil kiki groze in bojevitosti, in vendar moramo v Jugoslaviji še dandanes poslušati pretresljiv krik po pravici, v srce segajočo tožbo zaradi krivičnosti in nehvaležnosti napram vojnim žrtvam. Milijoni in milijoni srečnih se še do danes niso znali primerne oddolžiti stotisočerm onim, ki so s svojimi najtežjimi, svetimi žrtvami štiri dolga, krvava leta na bojiščih ustvarjali njihovo srečo in blagostanje v sedanji svobodni državi.

Vsako leto iznova prodre v javnost ta obupni, pretresujoči krik. Na vsakoletnem občnem zboru

Udruženja vojnih invalidov se ponavljata ta najbridkejša, za ves narod presramotna izpoved, in vendar odločujoči činitelji ne store ničesar, da bi bilo že enkrat konec tega neizmerne trpljenja in da bi v javnem življenju ne bilo več slišati teh upravičenih obtožb sodobne družbe in vse narodne zajednice.

Preteklo nedeljo se je vršil v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice letošnji občni zbor oblastnega odbora UVI, ki ga je vodil predsednik g. Štefe v navzočnosti mnogostevilnih članov in požeželskih delegatov iz vse banovine ter predstavnikov oblasti, društev in ostale javnosti. Iz obširnega poročila je razvidno, da je današnja «zaščita» vojnih žrtev in sirot naravnost škandalozna in res v sramoto Jugoslaviji pred

vsem ostalim, civiliziranim svetom. Čimbolj se oddaljujemo od svetovne vojne, tembolj popuščata čut narodne hvaležnosti in socialne pravičnosti. Ker vojne žrtve nočejo nikomur služiti pri njegovem stremeljenju za političnimi cilji, so bile in so povsod in vedno odrivane ter izigravane. Grenki kruh jim režejo ljudje, ki po večini niso poizkusili vojne in njenih grozot; zato so uboge invalide tudi privedli v tako obupen položaj, v kakršnem se dandanes nahajajo. Invalidski davek in druga sredstva, namenjena le invalidom in ostalim vojnim žrtvam, so bila porabljena v druge namene in vsi dosedanji invalidski zakoni so se izpreminjali dosledno le v škodo invalidov. Vsak zakon je bil slabši od prejšnjega, namesto obratno. Največ krivic pa je prizadejal vojnim žrtvam sedaj veljavni invalidski zakon iz leta 1929., ki je bil popolnoma preračunano in namenoma izdelan brez vsakega sodelovanja z invalidskim udruženjem in ki je brezobzirno oropal vojnim žrtvam skoro vse dotedanje pravice. V njem je več negativnih, kakor pa pozitivnih določb. Zaradi «štednje» je bilo z eno potezo črtanih 40.000 vojnih žrtev iz seznama upravičencev do invalidnine in ostale zaščite.

Na zboru navzočji delegati krajevnih organizacij iz skoro vse Slovenije so nanizali pred navzočimi toliko kričečih primerov o krivičnosti sedanjega zakona, da te grozotne resnice in sramote ne more verjeti nihče, kdor je ni slišal, podprte s samimi stvarnimi dokazi, na lastna ušesa. Štedenje v državnih izdatkih se je izvedlo baš tam, kjer bi se nikdar in pod nobenim pogojem ne smelo; pri najbednejših, pri pohabljenih in slepih vojnih žrtvah. Sramota brez

primere za ves narod in za vso Jugoslavijo, ki se hoče postavljati v vrsto z ostalimi civiliziranimi narodi in državami Evrope!

Zborovanje, o čigar podrobnih točkah in poglavjih se bomo bavili še večkrat v našem listu, je izvenelo v soglasni zahtevi vseh navzočih, da se **takoј ukine zloglasni invalidski zakon iz leta 1929.** kot nepravičen, nehuman in nesocialen in se zamenja z **novim zakonom**, ki mora priznati **prav vse vojne žrtve**, ki to res dokažejo. Občine pa naj bodo pri tem postopku zanesljive priče. Vse vojne žrtve mora odgovorna javnost **nemudoma zaposliti** in jim nadoknaditi zmanjšano pridobitno zmoglost s primernimi prednostmi in invalidninami. Postopanje z vojnimi žrtvami mora biti **pravično, humano in socialno**, ne pa, kakor doslej že 19 let, zgolj — birokratsko! Novi zakon naj izdelajo vojnimi žrtvam naklonjeni strokovnjaki in poznavalci razmer, seveda **sporazumno z zastopniki organizacije vojnih žrtev**. Da bosta veljava in moč novega invalidskega zakona na dostojni višini, **morajo biti** v vseh ustanovah, ki imajo opravka z vojnimi žrtvami, **zastopniki invalidskega Udruženja**. Do izdelave in uveljavljenja novega zakona naj se uvedejo v praktično življenje **invalidske uredbe**, ki so že izdelane in pripravljene v ministrstvu za socialno politiko.

Vsa jugoslovanska javnost in vsi odgovorni državniki se morajo že končno zavedati, da je pravična, humana in socialna rešitev invalidske zaščite vprašanje **človeškega dostojanstva**, vprašanje **narodne zavednosti in ponosa** ter da so sedanje invalidske razmere v skrajno, neizbrisno sramoto vsej svobodni Jugoslaviji!

Domači pomenki

Kako se blaži . . .

Za temeljiti pouk v vprašanju državnega proračuna bi morali biti vsi Slovenci «Domoljub» najiskrenejše hvaležni, zakaj z zlatimi črkami bi si moral vsak jugoslovanski davkoplačevalec vklesati v srce naslednje njegove nauke: «Nekak dodatni, a sestavni del vsakega proračuna je končno še finančni zakon, ki daje vladi razna pooblastila, izpreminja razne določbe posameznih zakonov, tolmači nejasnosti itd. Ta finančni zakon je velevažnega pomena, kajti z njim je vladi dana dalekosežna možnost, da uvaja razne potrebne reforme, popravlja krivice itd., zato se ravno iz finančnih zakonov najjasneje vidi, ali ima vlada resen namen lepim besedam, ki jih končno uporablja prav vsaka vlada, dati tudi meso in kri ter izpolniti razne obljube, s katerimi so posamezne stranke in politiki navadno tako radodarni. Res je, dalekosežnih izprememb s finančnim zakonom ni mogoče delati, toda blaži in popravlja se lahko zelo mnogo.»

O radodarnosti z raznimi obljubami smo se Slovenci pri današnjih državnih gospodarskih že prepričali, sedaj bi le še radi doživeli nekaj mesa in krvi iz lepih besed. Dosedanji ukrepi so namreč preveč «blažilni» . . .

Kdo je merodajen

Ob neročnem posredovanju za brezposelne na ljubljanskem mestnem ozemlju je prišel tudi «Domoljub» do velikega spoznanja, kdo naj bi prav za prav odpravil «križo» na tem področju in piše: «Ne toliko naloga zasebne dobrodelnosti, kot naloga države je, da, četudi z velikimi žrtvami, preskrbi dela za zdrave, poštene roke, ki ga še nimajo. Druge države so za to žrtvale milijarde — in ne v svojo škodo. Dajte nam javnih del! Država se mora zavedati, da spada skrb za brezposelne med njene najvažnejše dolžnosti. Gorje narodu, ki tega vprašanja ne zna pravočasno rešiti!»

Gospodje, ki jim tudi «Domoljub» služi pri izvajanju njihovega socialno-gospodarskega programa v

dobrobit vse Jugoslavije, naj si te pametne nasvete svojega miljenčka vzamejo k srcu in jih čimprej uredniško, saj jih lahko . . .

Verujmo v čudeže

Nedavno smo poročali o nekem znamenitem gorenjskem podjetniku, ki je v svoji podčrtani podjetnosti postal navdušen repek pri JRZ in je kot član davčnega reklamacijskega odbora dosegel srečo, da mu je bila osnova za pridobitno pri njegovi en gros kupčiji odmerjena le 2000 Din. Kmalu nato je srečni gospod podjetnik sklical v zaprte prostore nekega javnega lokala sestanek nekaterih izbranih, seveda njemu naklonjenih davkoplačevalcev, katerim je bila po njegovem prizadevanju podlaga za pridobitno tudi občutno znižana. In ti izbrani gostje so se na vsa usta čudili vsemoččnosti srečnega podjetnika, ki jim je storil tako uslugo, o čemur baje niti sanjati niso upali. Dejali so soglasno, da se je zgodil v njihovih primerih pristen, nepovtorljiv — čudež.

Čudili so se pa vsej zavedčini tudi razni drugi davkoplačevalci iz dotičnega kraja, ki niso bili deležni nobenega znižanja, pa tudi vabila k sestanku v omenjeni lokal niso prejeli. Čudež pa ni za vsakogar. Pa je tem zapostavljenecem res lahko žal, da niso slišali visoke hvale in slave, ki si jo je kar sam na lastna široka usta pel srečni gospod podjetnik, ki je zbranim izbrancem z nežno rdečico zadrege ali sramu na obrazu priznal, da bo res plačal pridobitno na podlagi odmere skromnih 2000 Din. Pa še to je dodal, da je bilo tudi vsem ostalim davkoplačevalcem njegove stroke znižana osnova na 2 oziroma 1 «jurja», na splošno so pa bili «davki vsem črtani». Želja vseh davkoplačevalcev v njegovem kraju je, da bi srečni gospod v kratkem sklical nov širši sestanek, dostopen tudi ostali javnosti in ne le njegovim najboljšim prijateljem. Na tem sestanku naj bi podrobno in odkritosrčno predaval o svojih uspešnih intervencijah, o svoji vsemoččnosti in o — davčnih čudežih. Naj bo uverjen, da bo v svojem domu lahko spričo teh čudežev odprl drugi Lurd.

Zunanja politika

Mednarodna politika je v zadnjih dneh kazala na vseh črtah veliko aktivnost. Predvsem je dvignil velik prah Schuschniggov sestanek z Mussolinijem v Benetkah, o katerem še danes evropska javnost ni točno informirana. Vendar kažejo vsi znaki, da je s tem posetom usoda Avstrije zapečaten in da se je Italija po dolgem oklevanju le vdala, da panjermanska Nemčija prej ali slej razširi svoje meje do Brennerja. Slednjič potrebuje Hitler tudi svoje zunanje politične lovoričke in tako mu je moral pustiti Mussolini, ki mu je potreben, vsaj nekaj časa mir, da izkoristi novo pridobljena ozemlja in obnovi italijanske finančne rezerve, vsaj začasno proste roke za akcijo v Podonavju. Tudi je opustila Italija misel, da bi se borila proti nemškemu vplivu v Češkoslovaški, zato pa postaja njeno delovanje na Balkanu tem živahnejše, kakor kažejo poskusi, da bi obnovila zvezo z Atenam in Ankaro.

V Londonu na te podvige Italije in Nemčije v srednji Evropi ne gledajo s prav lepim očesom, kar je razumljivo, saj pomeni vsaka krepitev italijanskega vpliva na Balkanu in v Sredozemlju v današnjih, trajno napetih odnosih med Italijo in Anglijo slabitev angleških pozicij v krajih, koder tečejo žile angleškega imperija. Posebno še sedaj, ko kažejo potovanja nemških voditeljev v Italijo, kjer se je pred kratkim mudil Göring in sta najavljena v teh dneh zunanji minister Neurath in vojni minister Blomberg, da ne gre le za kako običajno politično zvezo, marveč za neko novo formacijo sil s velikimi smotri.

V Avstriji, kjer so svečano demantirali vesti, da bi se njih zunanja politika v kakršnikoli smeri izpremenila, se očitno ne znajdejo v novem polžaju. Dočim grmi del dunajskega tiska napram vsem, ki najavljajo senzacionalne vesti o vstopu avstrijskih hitlerijancev v vlado, očitajo drugi listi zopet Angležem in Francozom, da niso v najkritičnejših časih pomagali Avstriji in se ni radi tega prav nič čuditi, če se potem dogodki razvijajo v njihovo škodo. V Angliji pa, kjer ima vlada to lepo navado, da se nikdar preveč ne razburja, posebno pa ne predpisuje časopisju, kako naj piše in ob koga naj se zaleti, so lepo mirno razpisali prvi del velikega posojila za oboroževanje v višini 25 milijard dinarjev. Obenem naj bi se v najkrajšem času sestali odposlanci francoskega in angleškega generalnega štaba in določili skupen nastop za primer kakega presenečenja. Pač značilne geste angleške politike, ki vedno drži v eni roki oljkovo vejico, v drugi pa bajonet za one, ki ne bi hoteli po miroljubni poti angleških predlogov.

V mednarodnih dogodkih sodeluje najmanj Francija, ki ima mnogo posla s svojo notranjo politiko in pa urejevanjem gospodarskih razmer. Videti je vedno večji odpor meščanskih strank proti vladi Leona Bluma, kjer prevladujejo socialisti, na katero pa izvajajo tudi komunisti močan pritisk. Nezadovoljnost se pojavlja predvsem v radikalni stranki, ki je danes z Blumom na vladi in vedno več protestov prihaja z dežele na vodstvo stranke v Parizu z zahtevom, da izstopi radikalna stranka iz vlade. Položaj je zelo nejasen, ker bo radikalna stranka nekega dne mogoče res prisiljena, odpraviti socializmom koalicio. Radi tega se vedno česče množe glasovi, da bo moral Blum odstopiti.

— sj —

DOMA IN NA TUJEM

Strokovnjaki

Človek se uči, dokler živi! Tako pravi naredni pregovor. «Domoljub» to zelo upošteva in piše: «Politična nasprotstva pridejo namreč do izraza predvsem o priliki proračunske debate, tam se vsak »izkašlja«, kakor pač ve in zna, dočim se vrši ostalo zakonodajno delo skupščine in senata navadno mirno, brez večjih strasti, predvsem strokovno.»

JRZ in njena praksa

Zanimivo je, ali pa še vedno kot to, kako se je razpisal o državnih dohodkih «Domoljub», ki pravi: «Davke bomo plačevali vedno, pa naj vodi državno krmilo ta ali druga vlada, komunisti ali fašisti, katoličani ali framazoni. Vendar je tudi tu lahko velikanška razlika, kajti lahko se ena pokrajina bolj, druga pa manj obdavi: uveden je bil na pr. pred leti davki na električno energijo (ki ga je pa sedanja vlada seveda odpravila, če ne verjame, pa vprašajte vse »elektrificirane« Slovence! Op. ur.) — in ker je Slovenija najbolj elektrificirani del države, zato plačujemo nujno večino tega davka ravno mi Slovenci; slično je tudi z mnogimi drugimi vrstami davkov. Dalje lahko en sloj bolj, drugega pa manj privijejo z davki, uvedejo ali vzdržujejo se lahko davki, ki so očitna krivica, opuščajo pa viri dohodkov, ki bi bili res pravi. Res je, davčni sistem je tako zapletena zadeva, da jo je popolnoma nemogoče izpreminjati od leta do leta, od vlade do vlade, toda vsako leto in vsaka vlada lahko vsaj kolikor toliko uravnava te vire dohodkov v smeri resnične pravičnosti ali očitnih krivic ali pa pusti, da se vleče v stari smeri voz dalje. Tudi v tem pogledu je torej državni proračun najvernejše ogledalo značaja vsakokratne vlade in skupščinske večine.»

Vsevpred »elektrificirani« Slovenci študirajo, kateri sloj je danes bolj, kateri manj »privit z davki«. Stara kranjska »fovsija« je baje tu prišla popolnoma ob svojo veljavo. Veselimo se pa vsi, da ni bil opuščen noben vir dohodkov, ki bi bil res pravičen! V kakšni smeri »se voz vleče dalje«, nam je končno tudi že vse eno.

Vabljen program JRZ

«Domoljub» se je lotil izredno hvaležne naloge, da davkoplačevalcem, zlasti slovenskim, ki jim je po

svojem velikem poslanstvu namenjen, odpira po prejšnjih režimih »zamazane« oči. V dosego tega »vzvišenega« namena piše tako-le: «Državni proračun je v veliki meri program vsake vlade. Iz njega je v prvi vrsti razvidno, za kakšne namene namerava vlada porabljeni sredstva, s katerimi razpolaga. Res je, ogromna večina izdatkov je nekako določena že naprej ne glede na vlado. Vojaki morajo jesti, uradniki morajo dobivati plačo, ceste se morajo popravljati itd., pa naj bo na vladi Peter ali Pavel. Je pa ob priliki sestavljanja proračuna vendarle na razpolago vedno še mnogo stotin milijonov, ki jih vsakokratna vlada lahko obrne tako ali drugače. Porabi jih lahko za nujne, pametne in potrebne zadeve ali pa za nepotrebne, porablja jih lahko predvsem v enem delu države ali jih pa pravično porazdeli na vse pokrajine, obrne jih v korist bolj ali manj potrebnim slojem prebivalstva, zadosti lahko najnujnejšim potrebam ali jih pa zapravi za nepotrebno.»

Čudno se vse to sliši. Uradniki morajo dobivati plačo, jesti pa morajo le vojaki. Saj uradnikom v tem kmalu res ne bo treba posnemati vojakov, saj so vendar »civilisti«. S popraviljem cest pa že dolgo vemo, da je z njimi tako, kakor s popraviljem zob. Večkrat je treba priti, saj nese, če trpečemu ne, pa onemu, ki luknje celi in obljublja...

Kar se tiče tega, ali je na vladi Peter ali Pavel, smo si precej na jasnem. Eden je bil, drugi je še, narod pa brunno brunda ono svojo: »Kaj bo, kaj bo, kaj bo...«

«Pri sestavljanju proračuna je na razpolago še vedno mnogo stotin milijonov», pravi naš odlični »Domoljub«. Vemo le to, da v ljubljanski bolnišnici, odkar so rodo- in domoljubi na vladi, ne leže več bolniki tako kakor so prej: Prej po dva, zdaj po tri v eni postelji. Je vsaj topleje, zlasti sedaj, ko imamo tako »toplo« pomlad...

Izjavljamo le še, da smo z vsem narodom vred trdno prepričani, da je vlada porabila vse te mnoge stotine razpoložljivih milijonov za res »nujne, pametne in potrebne zadeve« v pravem »delu države«.

Nova palača, v kateri bodo imeli svoje prostore predsedništvo vlade, uprava državnih monopolov in katastrski oddelek finančnega ministrstva, bo veljala malenkost okrog 100 milijonov dinarjev... In nešteto drugih stvari tudi tudi samo malenkost...

Nadomestilo za «Kroniko»? Zveza mest Jugoslavije je imela preteklo dni svojo drugo sejo v Beogradu. Glavna točka te seje je bila ustanovitev mesečnega glasila zveze. Značaj lista je revijalno-uraden. Seji je seveda prisostvoval tudi ljubljanski župan dr. Adlešič, ki ni nasprotnik ustanovitvi takega lista. List nam bo torej nadomestoval našo «Kroniko». Hujšega centralizma si pa res ne moremo misliti, čeprav so gospodje svoj čas tako bobneli proti centralizmu! Sicer pa: delaj tako, kakor ti trenutno kaže!

Kužki se selijo iz Ljubljane! Okoliške občine so dobile celo vrsto novih pasjih prijav, ker so tam takse znatno nižje. Treba je samo menjati ime lastnika ter prijaviti psa izven Ljubljane. Psi se potem seveda vračajo nazaj, ker z kolajno katerekoli okoliške občine že uživajo v Ljubljani vso zaščito pred konjačem. Tako vidimo, da je finančna politika ljubljanske mestne občine zopet enkrat ustrelila mimo tarče v prazno! Namesto, da bi magistrat pridobil na novih taksah, bo še stare izgubil!

Za vse obrtni list! Ljubljansko tržno nadzorstvo je začelo preganjati na trgu vse prekupčevalke z fajci, slučajnostne prodajalke krtač, voščenic cvetlic in še celo prodajalke cumj za pomivanje in ribanje tal! Posebno slednje, ki nabirajo staro žakljevinu iz jute,

jo z veliko muko izpirajo na ljubljani in nato oprane cunjje prodajajo ljubljanskim gospodinjam na trgu, da si s tem zaslužijo nekaj dinarjev. In te reve naj si sedita preskrbijo obrtni list, ga plačajo do 700 Din, ko take vsote leta in leta sploh ne vidijo! Razumemo zatiranje šušmarstva, toda mislimo, da bi morala oblast seči v svojem navdušenju precej višje, da bi zatrla pravo šušmarstvo! Malo več socialnega čuta bi pa bilo res pričakovati od sedanje gospode na ljubljanskem magistratu! In malo manj praznega beseđenja o socialnosti!

Telefonski avtomati pri nas in v Beogradu. Zadnjič je direkcija pošte in telegrafe oznanila strmečemu ljubljanskemu meščanstvu, da je nekdo pokvaril telefonsko slušalko, nekdo je pa celo ukradel imenik iz celice. V čast našemu mestu bodi povedano, da so do pred nekaj dnevi v Beogradu ukradli v nekem telefonskem avtomatu že sedemnajsto telefonsko slušalko. Torej Beograd tudi v tem prednjači ostalim jugoslovanskim mestom! Seveda bi pa bilo želeto, da v ljubljanskih telefonskih celicah sploh ne bi nikdar več prišlo do kakih tatvin ali zlonamernih pokvar instalacij.

Sezonski delavci bodo v kratkem odšli s trebuhom za kruhom. Iz Prekmurja in Medjimurja bo odšlo na sezonsko delo v Francijo in Belgijo, deloma pa tudi v Vojvodino nad 5000 oseb.

Letošnja pomlad je res nenavadna in izredno muhasta. Zadnje dni je nastopilo trajno deževje in je temperatura zelo padla, da morajo v pisarnah in trgovinah kuriti, kakor sredi zime. V Sarajevu je pred dnevi zapadlo 20 cm snega.

Spomnite se

da še dolgujete naročnino za »Slovensko Besedo«. Zato se poslužite položnice, ki smo jo priložili današnji številki in takoj nakažite naročnino, ki znaša za pol leta 20 Din, za četr leta pa 10 Din. Položnico smo poslali tudi onim cenj. naročnikom, katerim je iztekla plačana naročnina pred mesecem majem. Prosimo, da nam tudi oni čimprej nakažejo naročnino za naprej.

V Beogradu so tamkajšnja tiskarska podjetja ustanovila kartel do konca letošnjega leta.

V Slanovinji in Bosni so reke zopet prestopile bregove in se razlile čez ogromne komplekse polj in travnikov.

Sušsaško pristanišče doživlja tako vrvenje, kakor ga že izlepa ni. Luka je tako natrpana s parniki, ki nakladajo razno blago in pridelve, da morajo mnogi parniki kar po več dni čakati na prostem morju pred Sušakom, da pridejo na vrsto.

V južnih pokrajinah naše države je naseljenih 34.528 siromašnih kolonistov, katerim je država razdelila 177.754 hektarjev zemljišča, za katero je plačala veleposestnikom ob izvedbi agrarne reforme 140 milijonov dinarjev odškodnine.

Kongres vseh svetovnih časopisnih agencij se bo vršil v letošnjem poletju na našem Jadranu. Zbralo se bo nad 100 »časopisnih kraljev« z vsega sveta. Zbovali bodo nekaj dni in sicer kar med vožnjo od Sušaka do Ulcinja na parniku.

V Bosno so prispeli mnogi italijanski trgovci, ki so nakupili večje množine malih bosenskih konj, ki jih bodo izvozili v Abesinijo.

Zanimiva primerjava. Mala in uboga Avstrija, ki šteje komaj 6 in pol milijona prebivalcev, ima nad 40.000 avtomobilov, bogata in velika Jugoslavija s 15 milijoni prebivalcev pa le okrog 14.000. Sam Dunaj ima več avtomobilov v prometu, kakor pa vsa Jugosla-

vija skupaj. Saj se pa tudi ni čuditi, če vemo, da moramo v Jugoslaviji na pr. pri osebnem kabriolet-avtomobilu, ki tehta kakih 1000 kg in znaša njegova povprečna tovarniška prodajna cena 35 tisoč dinarjev, plačati samo na javnih dajatvah nič manj, kakor 19.767 Din, in sicer znaša: 20% uvozna carina 7000, 12% luksuzni davek 5040, transportni stroški okrog 3000, 3,75% davek na poslovni promet 1877, polodstotna državna trošarina 350, mestna uvoznina 1000, komisija, dostava v skladišče, registracija itd. 1300 in banovinska taksa na pnevmatike 500 Din. Poglejmo si pa še, koliko znašajo za tako vozilo javne dajatve drugod, kjer avtomobil ni luksuz: Na Švedskem 1500, na Danskem 1700, v Nemčiji 3800, v Franciji 6100, v Angliji 2100, v Avstriji 4200 Din itd. Pa smo pri nas res vzorni, napredni gospodarji...

Avtomobili na «Ljubljanskem velesejmu» od 5. do 14. junija 1937. Še nikdar ni bila razstava avtomobilov in motornih koles na ljubljanskem velesejmu tako obsežna, pregledna in popolna, kakor bo letos. Na razstavi, ki bo obsegala preko 1400 m² razstavnega prostora, bodo razstavljeni avtomobili vseh vrst, velikosti in cen, tako, da interesentom pač ne bo težka izbira. Zanimanje za avtomobile je letos znatno oživilo. Kupeci se opozarjajo na izredno lep pregled vozil na ljubljanskem velesejmu. — Dosedaj je že prijavljena udeležba sledečih tvornic in znamk: Lancia, Oldsmobile, Hansa, Lloyd, Fiat, Ford, Maybach, B. M. W., Skoda, Mercedes-Benz, D. K. W., Amilcar, Opel, Chrysler, Daimler-Benz, Chevrolet, Pontiac, Buick, La Salle, Cadillac, Vauxhall, Plymouth, Renault, Horch, Wanderer, Adler, Saurer, Blitz-Truck, Bedford-Truck, G. M. C.-Truck, M. A. N., Standard, Framo, Maico, Hillman, Diamant, Bianchi, Puch, Sachs. Vsega torej 36 znamk avtomobilov in 7 znamk motornih koles.

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Ali in kdaj so kmetovalci prosti splošnega davka na poslovni promet?

Odgovor: O tem govori črka a) točke 2. člena 8. zakona o davku na poslovni promet z dne 31. januarja 1922, «Uradni list» št. 46/20 iz leta 1922., odnosno pripomba k točki 8. pravilnika za izvrševanje zakona o davku na poslovni promet z dne 10. februarja 1922, «Uradni list» št. 47/20 iz leta 1922, ki se glasi: «Kmetovalci so glede prometa z lastnimi proizvodi vseh strok kmetijstva (poljedelstvo, gozdarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo, zelenjadarstvo, vrtnarstvo, živinoreja, mlekarstvo, perutninarstvo in čebelarstvo) oproščeni plačevanja davka na poslovni promet subjektivno, to je, če prodajajo te svoje proizvode osebno neposredno samj iz prve roke. Toda vsi ti njih proizvodi so zavezani temu davku v nadaljnjem prometu do porabe ali če prodaja kmetovalec sam poleg svojih tudi tuje proizvode.»

Slično določilo vsebuje tudi 2. odstavek § 14. zakona o skupnem davku na poslovni promet, s katerim se menjajo predpisi zakona o davku na poslovni promet z dne 12. julija 1930.

Na vsako priznanico, s katero potrdi tak dobavitelj-kmetovalec prejem denarja iz javne blagajne, pa je treba dodati pristavek sledeče vsebine: «Dobavitelj je kmetovalec, ki je prodal lastni proizvod in ki je kot tak oproščen davka na poslovni promet.»

Če pa presega vrednost nabavke 5000 Din, se mora zahtevati po razpisu ministrstva za finance z dne 24. aprila 1934, II br. 20.489, od prodajalca - kmetovalca, da predloži sam potrdilo, da je res izključno kmetovalec in da ne opravlja nikakega posla, ki je podvržen pridobitvi in da ni niti v državni, niti v samoupravni službi ter da radi tega ni podvržen splošnemu davku na poslovni promet. Taka potrdila izdajajo občine. Če pa se opravi dobavka na sedežu davčne uprave, izda to potrdilo davčna uprava. Na potrdilo gre kolek za 20 Din.

Vprašanje: Neki naš občan biva stalno že nad 10 let v drugi občini O. V tej občini si je torej pridobil avtomatično občinsko članstvo. Sedaj mu je obolela polnoletna hči, kateri pa odreka občina O. občinsko članstvo iz razloga, da je bila hčerka takrat že polnoletna, ko je postal njen oče član občine O., in da si radi tega hčerka ni pridobila obenem z očetom članstva v občini O., čeprav biva tudi ona tam že nad 10 let. Ali je to naziranje pravilno?

Odgovor: Za čisto točno pojasnilo, bi morali vedeti točno vse podatke, kdaj se je Vaš občan doselil v občino O. in starost te hčerke. Ker teh nimamo, bo pojasnilo le splošno.

Ko je postal Vaš občan-oče po desetletnem bivanju v občini O. avtomatično član te občine, so mu sledili v to članstvo še njegova žena in vsi njegovi otroci, ki so bili tisti dan še maloletni, polnoletni otroci pa ne, temveč so ostali in so še nadalje člani Vaše občine. Če je bila hčerka označenega dne že polnoletna, je torej ostala članica Vaše občine in ni sledila očetu v članstvo občine O. Če pa je bila še maloletna, je postala obenem z očetom članica občine O. šele takrat, ko bodo od dosežene polnoletnosti dalje bivali 10 let v tej občini ob ostalih pogojih zadnjega odstavka § 17. zakona o občinah.

Širite »Slovensko besedo«

Telesna vzgoja Ljubljancev

Nezaslužena usoda TKD Atene in nujna dolžnost mestne občine

V napredni dobi, ko vse prosvitlenejše države na svetu neprenehoma in vsestransko dvigajo svoje prebivalstvo v telesno-vzgojnem pogledu, je tudi Jugoslavija sledila njihovu vzgledu in ustanovila posebno ministrstvo za telesno vzgojo naroda. Zaenkrat sicer pri nas novi uspehi s te strani še niso preveč vidni, vendar smo upati, da bomo tudi v naši domovini čimprej doživljali v pogledu telesne kulture in fizične vzgoje prebivalstva razveseljive pojave napredka in tekmovalne zmožnosti z ostalimi evropskimi narodi.

Ne bomo podrobno naštevati vseh društev, ki so se pri nas že iz preteklega stoletja do danes intenzivno bavila s telesno vzgojo naroda. To bi bilo odveč, ker to narod sam dobro pozna. Pač pa hočemo danes obrniti pozornost slovenske javnosti, predvsem pa ljubljanske, na nov kriček primer preziranja ljubljanskega prebivalstva, zlasti pa ljubljanske mladine, v pogledu telesne vzgoje s strani ljubljanske mestne uprave.

Kakor je javnosti že znano, se agilno Telesno-kulturno društvo «Atena» v Ljubljani že polnih 17 let nadvse uspešno bavi s telesno vzgojo in z njo združenim važnim socialnim delom v centralnem delu mesta Ljubljane. Društvo je vzdrževalo otroško igrišče pod stalnim zdravniškim nadzorstvom in vodstvom otroških vrtnaric, sprejemalo je v varstvo brezplačno (pogosto tudi s prehrano) otroke socialno najšibkejših slojev, ki so bili potrebni navedene oskrbe (med njimi so bili predvsem otroci postrežnic, slug, paznikov, stražnikov, nižjih državnih, zasebnih in ostalih nameščencev itd.), dajalo je priložnost za brezplačno telesno-vzgojno udejstvovanje oni

mladini, ki se kaj rada brezdelno potika po ulicah, nudilo je svoje telovadne in ostale sportne naprave v brezplačno uporabo mestnemu ženskemu liceju, kakor tudi mnogim domačim in tujim organizacijam ter je vršilo važno sportno-vzgojno nalogo s tem, da je vzgajalo sportni naraščaj za razne ljubljanske sportne klube in dalo celo vrsto članic za mestno sportno žensko reprezentanco, ki so v hazeni celo dosegle svetovno prvenstvo.

In zgodilo se je, da je prejela «Atena» s 23. decembrom 1936 datiran odlok mestnega poglavarstva v Ljubljani, s katerim se obvešča, da se s 1. januarjem 1937 več ne podaljša za nadaljno dobo najemna pogodba za mestno zemljišče v Tivalskem parku, kjer ima «Atena» svoje sportne naprave. Ta odlok je društvo katastrofalno prizadel, saj predstavljajo tivolska igrišča plod dolgoletnega truda «Ateninih» članov in odborov. Čeprav se društvo zaveda, da po izteku pogodbe nima do omenjenega zemljišča nobenih pravic in da se mora na zahtevo mestne občine umakniti s svojih igrišč, je vendar vsa javnost soglasnega mnenja, da mestna občina nikakor ne bi smela brezobzirno uničiti velikega, za ljudsko vzgojo prezaslužnega dela, ki ga je društvo požrtvovalno vršilo polnih 17 let v prid ljubljanskega prebivalstva. Za gradnjo, vzdrževanje in obratovanje igrišča je društvo v tej dobi investiralo skupaj nad 700.000 dinarjev, ki jih je do danes ob velikih žrtvah in delu svojih funkcionarjev tudi srečno amortiziralo. In sedaj, ko se je sprostilo vseh dolgov, se mora ukloniti poraznemu dejstvu, da mu je občina vzela vse ono, za kar je delovalo vseh

17 let. Preko igrišč se bo zgradila cesta in centralni del Ljubljane je izgubil velevažno in neprepotno sportno in otroško igrišče, «Atena» pa plodove svojega dolgoletnega truda. Pred dnevi je odbor «Atene» že prejel poziv, da v 8 dneh na lastne stroške izprazni igrišče, sicer bo izvršila izpraznitev mestna občina na njegove stroške in eksekutivnim potom.

Zavedamo se, da danes vse delo mestne občinske uprave na socialnem in komunalnem področju ne more roditi zadovoljivih in zaželjenih sadov brez složenega sodelovanja s privatno inicijativnostjo. Zato bi bilo želeli, da bi občinski socialno-politični odbor to v polni meri uvidel in se zavedal svoje velike odgovornosti napram delu zasebne inicijative. Občina naj bi «Ateni» velikodušno povrnila vsaj stroške, ki jih je imelo društvo na terenu z izsuševanjem travnika, s planiranjem, z nasipavanjem, s kopanjem jarkov, z napeljavo vodovoda, z gradnjo ceste od glavnega drevoreda do igrišča (ki sicer izbornu služi tudi vsem drugim obiskovalcem Tivolija), z ureditvijo nasadov, dreves, meje itd., torej za dela, ki bi jih bila morala prej ali slej izvesti občina sama. Iskreno bi bilo želeli, da bi mestna občina s takim uvidnim sklepom in dejanjem podžgala veselje «Atene» do nadaljnega tosmernega dela v smislu potreb ljubljanskega javnega življenja. S pomočjo mestne občine naj bi društvo postavilo novo ustanovo v korist predšolske mladine, kateri je predvsem veljalo dosedanje požrtvovalno delo «Atene».

V ta namen namerava «Atena» najeti večje posojilo, ki naj bi ga vsaj delno amortizirala tudi ljubljanska mestna občina. S tem bi se podkrepila delavnost zasebne inicijativnosti, istočasno pa bi se koristilo načrtni socialni politiki mestne občine. To bi bila primerena oddolžitev mestne uprave na-

pram dolgoletnemu prostovoljnemu delu «Atene», ki bi mu bilo tako tudi dano primerno javno priznanje.

Če bi mestna občina prispevala za nadaljevanje sedanjega uspešnega dela «Atene» in za ureditev njenih novih naprav vsaj znesek 400.000 Din, bi ne žrtvovala preveč za ljubljanske razmere, pač pa bi s tem zneskom priložila izdaten temeljni kamen k važni stavbi v blagor narodnega zdravlja in splošne dobrobiti ljubljanskega prebivalstva. Pred očmi naj bi mestni očetje imeli pomembne, nadvse resnične besede, ki jih je izrekel ljubljanski župan svojčas predstavnikom «Atene»: «Če bi Ljubljana ne imela «Atene», bi jo morali ustanoviti, toliko koristnega dela vrši za naš podmladek, za našo ženo in za ves družabni življenj!»

Za grudo in dom

Nekaj o stelji

Različna sredstva uporabljamo za nastiljanje živini. Navadno pa se vzame ono, kar se najlažje dobi. Najslabša stelja je po izkušnjah gospodarjev iz vejevja iglavcev. Pripravljanje take stelje škoduje smrečju, prizadeva pa tudi živalim močno grizenje in zbadanje. Gnoj iz take stelje je slab in čestokrat še v drugem letu izoravamo nepreperelo igličevje. Kdor si ne more pripraviti druge stelje, naj si pripravi vsaj zasilno gnojščico, da se dvigne dobrota in množina gnoja. Vsaj nekaj listja se mora posebno v mladih gozdovih puščati. Odgovor na vprašanje, zakaj v naših gozdovih gineta bukev in hrast, je, da so imela drevesca premalo hrane in zato po dolgem hiranju izumirajo. Kolikokrat se gospodar pritožuje, češ: Že dvajset let gledam to bukovje, pa nikamor ne pride! Kaj bi bilo, če bi gospodar samo deset dni stradal, kakor mora čestokrat za sočno

hrano opeharjeni bukov gozd? Vsak dober gospodar naj gleda, da ima dovolj slame za steljo, v planinskih krajih pa naj bi se posluževali listnatega grmičevja, ki je mnogokrat le v nadlego.

Nasvet Tristana Bernarda.

K Tristanu Bernardu je nekoč prišel mlad človek s prošnjo, da bi mu rad prebral nekaj svojih pesmi. Slavni pisatelj je spoznal takoj, ko je bežno preletel rokopis, da njegov obiskovalec ne bo žel nikakih lavo-rik v literaturi. Zato ga je vprašal: «Ali imate vi še kak drug poklic?» «Da. Sem zdravnik, toda sem se odrekel svojega poklica, da na ta način koristim človeštvu.»

Tristan Bernard se je nasmehnil: «Oh, dragi moj, vi ste za človeštvo že dovolj storili s tem, da ste se odrekli svojega zdravniškega poklica.»

Kako govori duh?

Med skušnjo v dunajskem «Deutsches Volkstheater» je zaklical ravnatelj gledališča Bernau igralcu Ferdinandu Bonnu, ki mu je bila poverjena vloga duha Hamletovega očeta:

«Tako vendar ne govori duh!» «Oprostite, ali ste že slišali govoriti kakega duha?», ga je vprašal igralec.

Shaw se je izžvižgal.

Premijero nekega Shavovega dela je vsa publika sprejela z navdušenjem, le en sam gledalec je žvižgal. Bernard Shaw je stopil k njemu in mu tiho rekel:

«Tudi jaz se absolutno strinjam z vašim mnenjem, toda kaj vendar moreva midva sama? Poglejte okrog sebe, v kakšni manjšini sva.»

Vsebina in vrednost

Florentinski slikar Brunelleschi je naslikal v Parizu v dvorani nekega bogataša veliko sliko na stropu. Nekega dne si je več bogataševih gostov ogledalo njegovo delo, predstavljajoče kompozicijo gondol, nagih žensk in nežnih refleksov beneških lagun.

«Kaj predstavlja vaša slika?» Brunelleschi je zmignil z rameni: «Stopdeset tisoč frankov, gospod!»

Udobno se počutite v prenovljenih lokalih staroznane gostilne «LOVŠIN» v Gradišču št. 13 (pri dramskem gledališču.)

Postrežba je izborna, vina so pristna in naravna. Pivo je vedno sveže. S hrano bodo abonenti kot ostali gosti v vsakem oziru zadovoljni.

PRVOVRSTNE TKANINE

vseh modernih desenov in v zajamčeno trajnih barvah, za obleke, plašče, kostime, kakor tudi za vsakovrstne uniforme

dobite samo pri

INDUSTRIJI VOLNENIH TKANIN

Vlada Teokarović i Komp. PARČIN

Prodajalne:

LJUBLJANA: Gradišče št. 4
ZAGREB: Jurišićeva ulica 4
BEOGRAD: Knez Mihajlova 35

Volnene odeje, vsakovrstno pletivo, berete itd.

Brezkonkurenčne cene!

Solidna in točna postrežba!

TRIGLAV J. OLUP LJUBLJANA

prva domača industrija perila in oblek

priporoča za vse letne čase svoje bogate zaloge. Ako želite sebe in svoje ljubljene družinice poceni pa tudi dobro obleči, pridite v naše poslovne prostore

LJUBLJANA
Stari trg 2
Pod Trančo 1
Kolodvorska ul. 8

Obleke in perilo izdelujemo tud po naročilu po najnovjših krojih in po najnižji ceni.

Trgovci znaten popust. Podpirajte domače podjetje, ker s tem podpirate naše domače dobro strokovno delavstvo.

Oglašujte v «Slovenski besedi»

Priloga se za vsa v to stroko spadajoča dela in dobave.

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno • Cene zmerno. Postrežba točna in solni • Zahtevajte reference • Kličite tel fon št. 30-68

URE IN ZLATNINO

za birmo kupite najceneje pri tvrdki

JOS. EBERLE

juvelir

LJUBLJANA, Mestni trg 17

VITAMIN SIR

v škatljah nadomesti glede hranjivosti 100% vsako drugo hrano.

Glavna zaloga: ČERNE OSKAR, Sv. Petra cesta 35.

PRI «LEVU» LJUBLJANA, GOSPOVETSKA CESTA

dobite najboljšo domačo hrano, delmatinsko vino direktno od vinogradnika, zajamčen kraški teran, cviček, mozler, smederevsko kraško šunko in goriško salamo.

Balinci, najbolje urerejeni so že pripravljani.

Se priporoča STOLFA FRANC

PLESKARSKO, SOBO- IN ČRKOSLIKARSKO PODJETJE

MARN JOSIP - LJUBLJANA

WOLFOVA ULICA 12 • TELEFON 30-68

Kdor namerava izdati denar za soboslikarska in pleskarska dela in želi imeti res prvovrstno izvršitev, Vam priporočamo to znano in solidno tvrdko, ki Vas bo postregla najboljšo.